

# Lapsivuodepsykoosi

Lääkärikirja Duodecim

5.4.2022

Psykiatrian erikoislääkäri Tove Hertzberg



- Yleistä
- Lapsivuodepsykoosin oireet
- Lapsivuodepsykoosin riskitekijät
- Lapsivuodepsykoosin hoito
- Kirjallisuutta

## Keskeistä

- Lapsivuodepsykoosin oireet alkavat 3–10 päivää synnytyksestä.
- Lapsivuodepsykoosi vaatii välitöntä ja kiireellistä hoitoa. Sitä voidaan pitää psykiatrisena hätätilana.
- Valtaosa äideistä toipuu synnytyksen jälkeisestä psykoosista hyvin, ja kykenee pian taas toimimaan vanhempana.

## Yleistä

Riski sairastua [psykoosiin](#) on synnytyksen jälkeen koholla: on arvioitu, että riski on 23-kertainen naisen kaikkiin muihin elämänvaiheisiin verrattuna. Absoluuttinen riski on kuitenkin varsin pieni: n. 1/1000 synnyttäjää sairastuu tällä tavalla.

## Lapsivuodepsykoosin oireet

Oireet alkavat usein 3–10 päivää synnytyksestä.

Ensimmäiset oireet ovat yleensä unettomuus, voimakkaat mielialavaihtelut ja ärtyisyys. Tavallisia oireita ovat sekavuus sekä keskittymiseen ja muistiin liittyvät ongelmat ja myös [harhaluulot](#), jotka voivat liittyä vauvaan. Riski sekä itsensä, että vauvan vahingoittamiseen on koholla, mutta kuitenkin absoluuttisella tasolla vähäinen (lapsenmurhan riski n. 4 %).

Oireet kestävät keskimäärin kuukauden, mikäli oirekuvassa on maanisia piirteitä, mutta hieman pidempään (2–3 kk) jos keskeiset oireet ovat masennukseen sopivat.

## Lapsivuodepsykoosin riskitekijät

Lapsivuodepsykoosit ovat taustaltaan erilaisia, mutta suurin osa niistä (50–80 %) näyttää liittyvän [kaksisuuntaisen mielialahäiriöön](#). On kuitenkin pieni alaryhmä synnyttäneistä, jotka sairastuvat tällä tavalla vain lapsivuodeaikana. Jos nainen on aiemmin sairastunut lapsivuodepsykoosiin, hänen riskinsä sairastua uudestaan seuraavassa raskaudessa on arvioitu olevan n. 29 %. Suuret hormonaaliset muutokset, jotka liittyvät synnytyksen jälkeiseen aikaan on ajateltu olevan yksi riskitekijä, mutta näyttöä tästä asiasta on varsin vähän. Muita altistavia tekijöitä ovat äidin vakava masennus, sosiaalisen tuen puute, pitkään jatkunut unettomuus sekä poikkeavan kuormittavat kokemukset raskauden aikana tai synnytyksen jälkeen.

On myös tärkeää rajata erilaiset muut sekavuutta aiheuttavat fyysiset syyt pois, kuten esim. tulehdustilat, kilpirauhasen häiriöt, anemia ja erilaiset autoimmuunisairaudet.

# Lapsivuodepsykoosin hoito

Lapsivuodepsykoosi vaatii välitöntä ja kiireellistä hoitoa. Sitä voidaan pitää psykiatrisena hätätilana.

Yleensä äiti tarvitsee sairaalahoitoa, eikä hän voi olla vastuussa vauvan hoidosta. Ihanteellista olisi, jos äiti ja vauva voivat olla yhdessä hoidon aikana.

Lääkehoito on keskeisessä roolissa. Yleensä käytetään uudempia psykoosilääkkeitä ja/tai litiumia, joka on mielialaa tasaava lääke. Myös rauhoittavia lääkkeitä (bentsodiatsepiineja) käytetään rinnalla. Vaikeissa tapauksissa käytetään joskus myös sähköshokkihoitoa. Lääkitys ei yleensä sulje imetystä pois.

Valtaosa äideistä toipuu synnytyksen jälkeisestä psykoosista hyvin, ja kykenee pian taas toimimaan vanhempana. Psykoosin jälkihoito ja neuvonnan saaminen asiassa on myöhemmässä vaiheessa tärkeitä.

---

*Aiemmat kirjoittajat: Psykiatrian erikoislääkäri Matti Huttunen*

Artikkelin tunnus: dlk00381 (021.036)

© 2023 Kustannus Oy Duodecim